

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «БЕРДЯНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І БІЗНЕСУ»

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ

Колективна монографія

За редакцією
АНТОШКІНОЇ Л.І.,
РУНЧЕВОЇ Н.В.,
ГОРЯЧОЇ О.Л.

Київ
ТАЛКОМ
2020

УДК 338:330.35/.36.011](477)(02)
П76

Рекомендовано Вченою радою факультету економіки, управління та інформаційних технологій ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу» (протокол № 7 від 24.02.2020 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу» (протокол № 7 від 26.02.2020 р.)

Рецензенти:

Руснак А.В. — доктор економічних наук, професор кафедри економіки, Херсонської філії Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова;

Марченко О.А. — завідувач кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, доктор економічних наук, професор;

Каткова Т.І. — доктор технічних наук, професор кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій університету митної справи та фінансів.

Авторський колектив: Антошкіна Л.І., Антошкін В.К., Антонов О.І., Артеменко Д.М., Бритвенко А.С., Буц І.М., Горяча О.Л., Дем'яненко Л.О., Добренко О.О. Жучинський О.Ю., Ігнатенко М.М., Карпенко Н. Г., Картамішева О. Є., Кіров М.С., Кірова Л.Л., Клименко А.А., Княженко І.І., Коваль С.В., Кравцова Л.А., Круковська О.В., Куцарський Є.Е., Кучеренко М.А., Кучеренко С.Ю., Лаврега Г.Р., Лактіонов Є. Ю., Леваєва Л.Ю., Мармуль Л.О., Малишко В.В., Марченко О.А., Мац Т.П., Міхов Л.І., Мухін Д.М., Педан В.І., Пилипенко К.А., Пінковський В.С., Плевако Я.А., Попова Н.О., Порватова Н.М., Постол А.А., Романченко Ю. О., Романюк І.А., Рунчева Н.В., Сабардіна О.В., Семенов К.О., Сирота А.І., Сільченко І.А., Скрипцін М. В., Соловійов Д.І., Степанова В.О., Столяров В.Ф., Столярова В.В., Терещенко А.В., Трикоз І.В., Тютюнник С. В., Тютюнник Ю. М., Фролов Ю.М. Фролова Г.І., Храновська І.Б., Шинкарюк О.В., Юрченко Ю.Ю., Юткіна І.О., Ясинецька Л.В.

Пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку П76 України: колективна монографія / за ред. Антошкіної Л.І., Рунчевої Н.В., Горячої О.Л. — К.: Талком, 2020. — 536 с.

ISBN 978-617-7832-27-9

Монографія підготовлена колективом Університету за участі соратників споріднених творчими зв'язками наукових установ і закладів освіти. У монографії представлені результати ініціативних досліджень щодо обґрунтування пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку України в умовах виконання національних завдань Цілей Сталого Розвитку людства на період до 2027 року та до 2030 року.

Монографія розрахована на державних службовців центральних регіональних і місцевих органів влади, спеціалістів реального сектору національної економіки, на здобувачів вищої і фахової освіти, викладачів і науковців.

УДК 338:330.35/.36.011](477)(02)

ISBN 978-617-7832-27-9

© Антошкіна Л.І., Рунчева Н.В.,
Горяча О.Л. та ін., 2020

© ТОВ «Бердянський університет
менеджменту і бізнесу», 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АГРОПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	9
1.1. Механізми кластеризації у формуванні інноваційної моделі розвитку великотоварного конкурентоспроможного агропромислового виробництва України	9
1.2. Концепція регіонального ціноутворення на сільськогосподарську продукцію	19
1.3. Теоретико-методичні основи формування витрат та собівартості в сільськогосподарських підприємствах	33
1.4. Види та методи визначення собівартості продукції в структурі обліку діяльності аграрних підприємств	43
1.5. Удосконалення управління витратами підприємств	48
1.6. Нові підходи до класифікації та оцінки основних засобів у практиці обліку аграрних підприємств	55
1.7. Державно-приватне партнерство і соціальна відповідальність як засоби консолідації суб'єктів агробізнесу	65
1.8. Спеціалізація як форма концентрації аграрного виробництва ...	74
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ СКЛАДОВИХ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ	85
2.1. Теоретичні та практичні складники змісту економіки та менеджменту фізичної культури і спорту	85
2.2. Соціально-економічна сутність агроосель та малих підприємств у сільському зеленому туризмі	94
2.3. Напрями впровадження контролінгу в управління закладів і організацій соціокультурної сфери на селі	98
2.4. Інструменти прогнозування діяльності туристичних підприємств	107
2.5. Досвід та інститути розвитку підприємств сільського зеленого туризму у європейських країнах	117
2.6. Удосконалення управління розвитком суб'єктів сільського зеленого туризму	124

РОЗДІЛ 2

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ СКЛАДОВИХ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

2.1. Теоретичні та практичні складники змісту економіки та менеджменту фізичної культури і спорту

Людський капітал є основою формування продуктивних сил та розвитку економіки за будь-яких суспільних систем. Його невід'ємною частиною є здоров'я кожної людини та населення країни загалом. В свою чергу, у його досягненні та забезпеченні вагому участь, поряд з природними даними, мають здоровий спосіб життя, раціональне харчування, сприятливі умови праці, проживання та відпочинку, а також фізична культура і спорт.

З іншої сторони, в умовах поглиблення ринкових відносин відбувається інтенсифікація економічної і, особливо, підприємницької діяльності не тільки організацій фізкультурно-спортивного напрямку, але й усіх працівників спортивно-фізкультурної галузі. Нарешті, займатися фізичною культурою і спортом на масовому рівні стає не тільки модним і поширеним зайняттям, але й життєво необхідним. Це пов'язано з тим, що саме вони допомагають відновити сили, які витрачаються на основну діяльність.

Сучасні фізична культура і спорт перетворилися не тільки на масовий вид діяльності, але й конкурентоспроможного бізнесу. На це вказують праці К. Богатирьова, М. Ігнатенка, І. Іртищевої, О. Жданової, Л. Чеховської. Вони мають особливий зміст, чинники, ризики, конкурентні переваги, систему управління, маркетингу й менеджменту. Проте ці питання, як і економіка фізичної культури і спорту загалом, з вивчені досить мало та потребують подальших досліджень.

Зокрема, йдеться про економіку виду діяльності та його складників й управління ними загалом, які досить різняться між сбою; професійного і любительського спорту; масової й індивідуальної фізичної культури; відповідних навчально-освітніх закладів або їх спеціалізованих підрозділів; закладів і установ; спортивних змагань і подій; колективів і окремих спортсменів тощо. Також важливими є їх фінансово-економічне, фахове й трудоворесурсне забезпечення, впровадження інновацій та розуміння як виду підприємництва.

У зв'язку з цим мають бути радикально змінені вимоги до професійної підготовки кадрів по фізкультурі і спорту [1, с. 75]. У процесі навчання

у відповідних університетах або спеціалізованих факультетах вони повинні засвоїти не тільки основи й категорії ринкової економіки (вартість і ціна, попит і пропозиція, конкуренція і конкурентоспроможність, прибуток і витрати, інновації та інвестиції, соціальна відповідальність й меценатство, маркетингові стратегії і системний менеджмент), але й сформувані економічне мислення, оволодіти елементами економічної культури, поведінки та самовизначення у сфері спортивного підприємництва або діяльності.

Відомо, що в основу класифікації галузей національного господарства покладено підприємства (організації, установи), які мають самостійний баланс і визначений однорідний вид діяльності. Сукупність галузей матеріального виробництва, кінцевим результатом діяльності яких є матеріальний продукт, утворюють виробничу сферу. Це галузі, які виробляють, в першу чергу, засоби виробництва і предмети споживання. До них відносяться: видобуток корисних копалин, енергетика, промисловість, сільське і лісове господарство, будівництво.

Комплекс галузей, які не виробляють, як правило, безпосередньо матеріальних цінностей, утворюють невиробничу сферу [2, с. 176]. У більшості випадків це галузі, які пов'язані із задоволенням нематеріальних потреб людини за допомогою надання різноманітних послуг, а саме послуг житлово-комунального господарства, побутового обслуговування, торгівлі й громадського харчування, транспорту та зв'язку для населення, охорона здоров'я, фізкультура і спорт, освіта і наука, культура і мистецтво.

Необхідно відзначити, що органічний взаємозв'язок цих двох сфер економіки полягає у тому, що матеріальне виробництво, яке створює матеріально-технічні умови для усіх видів суспільно-корисної діяльності, у тому числі і для невиробничої сфери, випробовує на собі і зворотний зв'язок — вплив самого працівника (його освіта, інтелект, здоров'я), всього того, що є вирішальним для зростання продуктивності праці, та забезпечується нематеріальним виробництвом.

Таким чином, фізичну культуру і спорт з економічної точки зору можна характеризувати як вид суспільно-корисної діяльності з надання різнохарактерних послуг по зміцненню здоров'я, відновленню сил і життєвої енергії, профілактики захворювань і реабілітації, а також досягнень професійного й любительського спорту, забезпечення здорового способу життя й збільшення тривалості життя населення. Така діяльність відноситься до невиробничої сфери, тому що прямо не приймає участь у створенні матеріального продукту.

Фізична культура і спорт — це сукупність підприємств і організацій, які характеризуються загальністю продукції, що виготовляється; по-

слуг, які надаються; технології виробництва; основних фондів; професійних навичок працюючих і потреб, які задовольняються ними [3, с. 35]. У цьому визначенні містяться головні ознаки, які лежать в основі, з одного боку, об'єднання в галузь або вид діяльності різних господарських одиниць, а з іншого боку, — різниці між галузями.

В основі об'єднання різних господарських одиниць у галузь або вид діяльності лежать: особливості праці робітників підприємств і організацій, які виконують специфічні функції в системі суспільного поділу праці; особливості використовуваних засобів праці; специфічна форма результатів праці. Сукупність названих ознак відображає виникнення різновидів суспільно-необхідної діяльності та їх формування в галузь. Розвиток потреб у будь-якому продукті праці (товарі, послугі) обумовлює спеціалізацію виробництва, її постійне поглиблення за рахунок впровадження нових, але того самого профільного напрямку видів діяльності (послуг), що з часом потребує відповідної форми управління.

Підтвердженням постійного поглиблення спеціалізації може слугувати розширення впливу фізкультури і спорту на вирішення багатьох соціальних питань. Загальними галузевими ознаками змісту виробничого процесу в галузі фізичної культури і спорту є: їх організації здійснюють специфічні функції, які пов'язані із задоволенням специфічних потреб. Продуктом виробництва, в першу чергу, виступають оздоровчі, освітні, видавничі послуги, які задовольняють різноманітні потреби фізкультурно-спортивної направленості людей різного віку, інтересів і матеріальних можливостей.

Також це професійне забезпечення виробничого процесу, яке досягається багаторівневою системою підготовки кадрів, що надаються середніми та вищими навчальними закладами, післядипломною освітою й іншими різними формами підвищення кваліфікації; матеріально-технічна база — спортивні споруди, їх оснащення та інвентар; характерні для цих видів діяльності основні і оборотні фонди невиробничого призначення; бюджетне фінансування у відповідності з самостійною статтею державних витрат.

Управління галуззю здійснюється системою органів виконавчої влади регіонального і місцевого рівнів, безпосередньо установ, закладів і організацій, які розробляють стратегію розвитку фізичної культури і спорту й несуть відповідальність за їх реалізацію [4, с. 177]. Аналіз динаміки основних показників фізкультури і спорту у масштабах країни свідчить про наявність у розвитку галузі ряду тенденцій, які в останні роки набувають позитивного характеру:

– зростає кількість спортивних споруд;

- збільшується чисельність штатних працівників фізкультурно-оздоровчих центрів, спортивних клубів, залів, підприємств та організацій;
- збільшується кількість людей, які займаються в секціях і групах за видами спорту, клубах, залах і групах фізкультурно-оздоровчого напрямку.

Разом з тим, розвитку фізкультури і спорту протягом значного часу притаманні і негативні тенденції. В першу чергу, це бюджетне фінансування галузі за залишковим принципом, невиконання законодавчих актів у частині затверджених нормативів фінансування фізкультури і спорту, а також невиконання показників бюджетного фінансування, недостатня матеріальна підтримка та заохочення професійних спортсменів, олімпійців, учасників місцевих, регіональних, національних, континентальних, міжнародних чемпіонатів та інших змагань.

Необхідно зазначити, що у кожній галузі національного господарства проявляються суспільно-економічні відносини, які характерні в цілому для конкретної країни. Методологічною основою для їх аналізу є загальна економічна теорія й економіка підприємств, у т.ч. системний менеджмент і маркетинг. Крім цього, існує ряд економічних дисциплін, які вивчають конкретну галузь (економіка транспорту, економіка спорту, менеджмент фізичної культури тощо). Як відомо, предметом економіки є проблема підвищення ефективності використання обмежених ресурсів для задоволення безмежних потреб людей без шкоди довкіллю [5, с. 37]. Це загальна для національного господарства будь-якої країни проблема, яка характерна і для кожної галузі. Стосовно галузі фізичної культури і спорту вона знаходить вияв у таких питаннях:

- яка організаційно-правова форма найбільш ефективна для функціонування фізкультурно-спортивної організації з врахуванням їх специфіки;
- які найбільш раціональні способи залучення залучених чи пайових фінансових ресурсів для функціонування і розвитку фізкультурно-спортивних організацій;
- як підвищити конкурентоспроможність фізкультурно-спортивних організацій;
- як найбільш ефективно використовувати мережу фізкультурно-спортивних споруд і кожен з них окремо;
- як реалізувати велику кількість білетів на спортивні змагання, абонементів для занять у фізкультурно-оздоровчих групах;
- як розвивати спеціалізовану інфраструктуру у вигляді виробництва спортивного інвентаря та обладнання, одягу та взуття, спортивного харчування й фармації, сувенірів і атрибутики, спортивної преси, тематичного телебачення і кіно;

– які стратегії маркетингу, реклами й PR-менеджменту слід використовувати при просуванні спортивних продуктів і послуг на спортивних ринках.

Таким чином, предметом економіки фізичної культури і спорту є проблема вибору найбільш раціональних способів споживання ресурсів (факторів виробництва) для розширення ринку надання послуг, максимального наближення їх асортименту і якості до споживчих вимог. Вирішення цих проблем передбачає не тільки використання економічних інструментів, а й розробку моделей організації виробництва й управління ним, застосування соціально-психологічних та моральних і матеріальних методів стимулювання працівників, системи маркетингових засобів, які просувають послуги і товари до споживачів.

Доцільно вказати, що у розумінні предмета галузевої економіки й управління нею, у т.ч. фізичної культури і спорту, враховується взаємозв'язок двох основних розділів економічної теорії — макроекономіки та мікроекономіки. Мікроекономіка пов'язана з вивченням відносно маломасштабних економічних процесів, суб'єктів явищ (підприємств, організацій і установ, відносин між ними). В центрі її уваги знаходиться виробники і споживачі: їх рішення з приводу обсягів виробництва, продажу, купівлі, з врахуванням потреб, цін, витрат, прибутку, інші відносини та інтереси [6, с. 28]. Крім того, вона вивчає ринкову поведінку суб'єктів, відносини між ними у процесі споживання, розподілу, обміну, а також відносини між виробниками, поставниками, споживачами і державою.

Макроекономіка досліджує національне господарство як цілісне утворення, а також його галузеві, регіональні й секторальні складові (державний сектор, бізнес, домогосподарства; енергетика, промисловість, сільське й лісове господарство, будівництво, житлово-комунальне господарство, транспорт і зв'язок, торгівля і громадське харчування, фізична культура і спорт, культура і мистецтво; фінансовий і страховий ринки, споживчий ринок) з використанням макроекономічних показників та їх зв'язків, наприклад, з зайнятістю, державними витратами, доходами тощо. Для виробництва послуг у галузі фізичної культури і спорту це передбачає всебічний аналіз факторів, які впливають на попит і пропозицію їх продукції.

Так, наприклад, прогнозуючи попит, необхідно виходити з того, наскільки значне місце в потребах сім'ї, окремих осіб займає бажання проводити дозвілля в спортивних секціях, залах і клубах, займатися туризмом, відвідувати спортивні заходи, що відображає мікроекономічний рівень аналізу. Проте, водночас, з існуючими на ринку цінами, номінальними доходами, системою пільг для окремих категорій

населення, вони можуть змінити тенденції мікроекономічних факторів, які формують попит як і у бік зменшення так і у бік збільшення.

Аналогічно складається справа і з пропозицією [7, с. 227]. Окрім впливу попиту і розміру капіталу на масштаби виробництва й надання спортивних послуг можуть впливати як позитивні, так і негативні чинники такі, як податкова політика, ціна кредиту, рівень інфляції, доходів населення та їх динаміки. У цьому зв'язку актуальним зараз є пошук форм взаємодії державних інститутів на національному, регіональному і місцевому рівнях, з приватними виробниками галузевого продукту з метою залучення капіталу в галузь фізичної культури і спорту. Як відомо, для бізнесу найбільш привабливими в інвестиційному відношенні є рентабельні галузі з швидкокоопними затратами. Сучасний ринок послуг галузі характеризує попит на спеціальні програми людей з фізичними вадами, людей похилого віку, дітей, для яких ринкові ціни недоступні.

Розвиток системи пільг у податках, отриманні кредитів, приватних компенсацій витрат соціально значимого виробництва могли б сприяти розширенню приватного підприємництва у цьому секторі ринку на умовах, які не заважають інтересам виробників. Ціни на послуги галузі при цьому були б доступні для незахищених верств населення. Економічні дослідження, оцінки і прогнози, які проводяться в галузі фізичної культури і спорту, базуються на загальній економічній теорії як методологічній основі, широко використовуються дані управління, правознавства, соціології, психології, медицини та інших наук.

Таким чином, економіка фізичної культури і спорту як наукова дисципліна, розглядаючи економічні відносини суспільства у їх конкретних проявах стосовно до практичних завдань галузі, реалізує найважливіше призначення даної науки — розробляти науково обґрунтовані рекомендації, які б сприяли більш ефективному й конкурентному виробництву різноманітних послуг. Вітчизняними та іноземними науковцями і практиками розроблені базові концептуальні положення, які характеризують сутність економіки фізичної культури і спорту в умовах ринкових відносин, а також проведені різноманітні емпіричні соціально-економічні дослідження ринку відповідних послуг.

Формування системного управління й менеджменту установ і організацій галузі базуються на вирішенні трьох основних проблем: здійснення моніторингу, аналізу, оцінки й діагностики їх функціонування та розвитку; інвестування й фінансування фізичної культури і спорту; створення економічних процедур і процесів взаємодії на єдиному ринку спортивної промисловості та фізкультурно-спортивних послуг, його прогнозування й моделювання на перспективу.

В рамках проблеми фінансування фізичної культури і спорту необхідно аналізувати засоби, які виділяються державними і муніципальними бюджетами на розвиток та діяльність спортивних лотерей, національних та інших фондів розвитку фізкультури і спорту, спонсорів, доходи від спортивних заходів. Вагоме місце у менеджменті займає також розробка етичних норм поведінки і відносин, формування ділової репутації й високого іміджу, соціальної відповідальності.

З точки зору історії та хронології, розвиток економіки фізичної культури і спорту та управління ними відбувалися поетапно [8, с. 159]. Перший етап характеризувався епізодичною взаємодією економіки і спорту. Початок цього етапу можна віднести до проведення перших Олімпійських ігор у 1896 р. у м. Афіни (Греція). Явною датою їх народження слід вважати виникнення професійного спорту. Дослідження проблеми взаємодії економіки і спорту на цьому етапі ні на емпіричному, ні на теоретичному рівні не проводилося. Проте економічні проблеми вирішувались вже тоді.

Так, через перевищення передбаченого кошторису були залучені різноманітні джерела грошових коштів, — від добровільних пожертвувань меценатів і спонсорів і допомоги королівської родини до позик у населення, випуск відповідних облігацій, реалізацію спортивної атрибутики й квитків для глядачів. Тобто, йдеться швидче не про відсутність організаційно-економічних моментів, а про акцент на соціальній і моральній значимості спортивно-фізкультурних заходів.

Другий етап, який починається після другої світової війни, відрізняється постійною і активною взаємодією економіки і спорту. На цьому етапі, особливо з середини 70-х років, науковці й управлінці, менеджери й маркетингологи-практики почали проявляти інтерес до досліджень й вирішення проблем взаємозв'язку економіки і спорту. Проте у більшості випадків вони стикалися із значними труднощами в отриманні інформації, необхідної для аналізу, оцінки та діагностики. Одним з них стала необхідність переборювання специфічного табу, пов'язаного з традиційною уявою про «чистоту» й некомерційність спорту.

Третій етап, початок якого відноситься до 80-х років ХХ ст., характеризується розширенням і поглибленням вивчення взаємодії економіки і спорту як за кількісними, так і за якісними показниками й методами. Цьому етапу притаманне поглиблене вивчення проблем економіки і спорту, результатом чого з'явилась економіка фізичної культури і спорту як відносно самостійна наукова дисципліна, яка взаємодіє з соціологією, психологією, фізіологією, демографією спорту та іншими науками.

На сучасному етапі суспільного розвитку відбувається процес інтернаціоналізації економіки фізичної культури й спорту. Вона проявляється в трьох основних аспектах — концептуальному, якісному і кількісному. Поряд з неекономічними, існують економічні детермінанти зростання рівня спортивних досягнень. Одним з головних стимулів спортсмена до досягнень спортивного результату є приз у грошовій чи натуральній формі. Високі спортивні результати підвищують ринкову вартість спортсмена.

На рівень спортивних досягнень впливають якість спортивного одягу і взуття, спортивний інвентар та обладнання. Бізнес через фірми й корпорації з виробництва спортивних товарів зацікавлений у виробництві таких товарів, які будуть апробовані спортивною елітою на великих міжнародних змаганнях, а з часом стануть товарами масового спортивного ринку [9, с. 32]. У свою чергу, спортсмени проявляють інтерес до виробництва нових високотехнологічних спортивних товарів, які допомагають їм перемагати.

Одночасно, економіка спорту повинна бути «прозорою» не тільки для спеціалістів, а й для широкого загалу. У деяких випадках мають місце судження про негативний вплив економіки і ЗМІ на суть спорту, які не завжди виправдані. Дійсно, ЗМІ і спонсори часто нав'язують рекламу, час проведення змагань, роблять спроби змінити правила проведення. Це, безумовно, негативний підсумок проникнення економіки в спорт. Проте повна і достовірна інформація про ці процеси практично недоступна не тільки широким масам населення, але й фанівцям та спортивному менеджменту.

У підсумку слід зазначити, що економіка та управління (менеджмент) фізичної культури і спорту пов'язані з найбільш ефективним виконанням витрат та використанням (за встановленими правилами) доходів фізкультурно-спортивних організацій; веденням бухгалтерського обліку і здійсненням аудиту; розробкою вимог до податкової системи, правил оптимальних витрат на проведення спортивних заходів; аналізом винагород спортсменів-професіоналів; умов праці і тренувань спортсменів, тренерів, обслуговуючого персоналу; здійсненням інноваційно-інвестиційних процесів тощо.

Взаємодія на єдиному ринку спортивної й іншої промисловості і фізкультурно-спортивних послуг являє собою широкий спектр економічної діяльності пов'язаної з споживанням продукту фізичної культури і спорту, створенням попиту на ринку спортивних товарів і послуг, який обслуговується як спеціалізованим, так і неспеціалізованими виробництвами [10, с. 141]. Заняття фізкультурою і спортом потребують ство-

рення мережі фізкультурно-спортивних споруд і, відповідно, залучення підприємств будівництва. Підтримка спортивної форми, лікування у випадку отримання травм потребують включення в спортивно-фізкультурний ринок харчової, фармацевтичної, легкої промисловості і ін.

Змагальний спорт породжує ринок спортивних видовищ і, відповідно, сферу діяльності для громадського харчування, готельно-ресторанного господарства, громадського транспорту, спортивного туризму. Про це промовисто свідчить приклад проведення у країні ЄВРО-2012, який спонукав модернізацію й будівництво не тільки спортивних споруд, але й готелів й інших засобів розміщення, ресторанів і кафе, залізничного транспорту й автошляхів. Також виявляються активізованими реклама, PR і ЗМІ, які створюють умови для функціонування на спортивному ринку спонсорів і меценатів, спонукають великих товаровиробників-рекламодавців до соціальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Городинська І.В. Управління фізичною культурою і спортом: навчальний посібник. Херсон: Вид-во ХДУ, 2010. 112 с.
2. Жданова О.М., Чеховська Л.Я. Управління сферою фізичного виховання і спорту: навчальний посібник. Дрогобич: Коло, 2009. 224 с.
3. Ігнатенко М.М. Планування і прогнозування соціальної відповідальності суб'єктів господарювання аграрної сфери економіки. *Агросвіт: наук. журн.* № 17. 2015. С. 31–37.
4. Гасюк І. Л. Функції державного управління розвитком фізичної культури і спорту в Україні. *Ефективність державного управління: зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ.* Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. Вип. 24. С. 175–179.
5. Дутчак М.В. Моніторинг в системі державного управління спортом для всіх в Україні. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту.* Харків: ХДАДМ. 2008. № 9. С. 34–43.
6. Романюк І.А. Формування корпоративної культури та ділової репутації туристичних підприємств. *Економіка і менеджмент культури.* № 2. 2016. С. 26–52.
7. Кузьменко О.О. Реалізація державної програми у сфері фізичної культури і спорту. *Науковий вісник молодих вчених.* 2010. Вип. 1 (1). С. 225–229.
8. Площинська А. Розвиток державної політики в галузі фізичної культури та спорту в сучасній Україні. *Молода спортивна наука України.* 2008. Вип. 12, Т. 2. С. 158–162.
9. Мічуда Ю.П. Професійний спорт як різновидність підприємницької діяльності. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту.* 2005. № 1. С. 30–35.
10. Мармуль Л.О., Радева М.М. Механізм формування диверсифікаційної політики підприємства в умовах трансформаційної економіки: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2006. 199 с.

ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВИЙ АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ АГРОПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

- 1.1. **Антошкіна Л.І.**, д.е.н., проф., професор кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 1.2. **Клименко А.А.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Кущарський Є.Є., здобувач спеціальності 073 «Менеджмент» другого рівня вищої освіти ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 1.3. **Степанова В.О.**, старший викладач кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Сабардіна О.В., здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 1.4. **Коваль С.В.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна
- 1.5. **Кучеренко С.Ю.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
Кучеренко М.А., ст. викладач фінансів, обліку і оподаткування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 1.6. **Круковська О.В.**, к.е.н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна
- 1.7. **Левасва Л.Ю.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
Лаврега Г.Р., магістрант, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 1.8. **Рунчева Н.В.**, д.е.н., доцент, професор кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
Бритвєнко А.С., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і фінансів, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна

РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІО-ГУМАНІТАРНИХ СКЛАДОВИХ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

- 2.1. Ігнатенко М.М.,** д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
Мармуль Л.О., професор, професор кафедри економіки, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 2.2. Антонов О.І.,** аспірант ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
Плевако Я.А., аспірант ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 2.3. Жучінський О.Ю.,** аспірант ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 2.4. Марченко О.А.,** д.е.н., професор, завідувачка кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна
Постол А.А., д.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь, Україна
- 2.5. Пінковський В.С.,** к.е.н., асистент кафедри професійної освіти ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький, Україна
- 2.6. Романюк І.А.,** к.е.н., асистент кафедри маркетингу та комунікацій, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків, Україна
- 2.7. Романченко Ю.О.,** к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія м. Полтава, Україна
Тютюнник С.В., к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
Тютюнник Ю.М., к.е.н., доцент, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
- 2.8. Соловійов Д.І.,** к.е.н. доцент кафедри менеджменту ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна
- 2.9. Трикоз І.В.,** старший викладач кафедри менеджменту, ТОВ «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», м. Бердянськ, Україна

Наукове видання

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Колективна монографія

За редакцією
АНТОШКІНОЇ Лідії Іванівни,
РУНЧЕВОЇ Наталії Вікторівни,
ГОРЯЧОЇ Оксани Любомирівни

Комп'ютерне верстання — *Думанецька С.С.*
Дизайн обкладинки — *Бабинець Н.А.*

Підписано до друку 25.03.2020.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 31,2
Наклад 300 прим. Зам. №

*Видавець і виготовлювач ТОВ «Талком»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23,
тел./факс: (044) 424-40-69, 424-56-26
E-mail: ukraina.vdk.@email.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4538 від 17.05.2013 р.*